

Scheldestromen

31 | winter 2017 | tijdschrift van waterschap Scheldestromen



Wild **wier** oogsten

Verder: Loodswezen | Test uw verkeerskennis | Carnaval: wagenbouwers

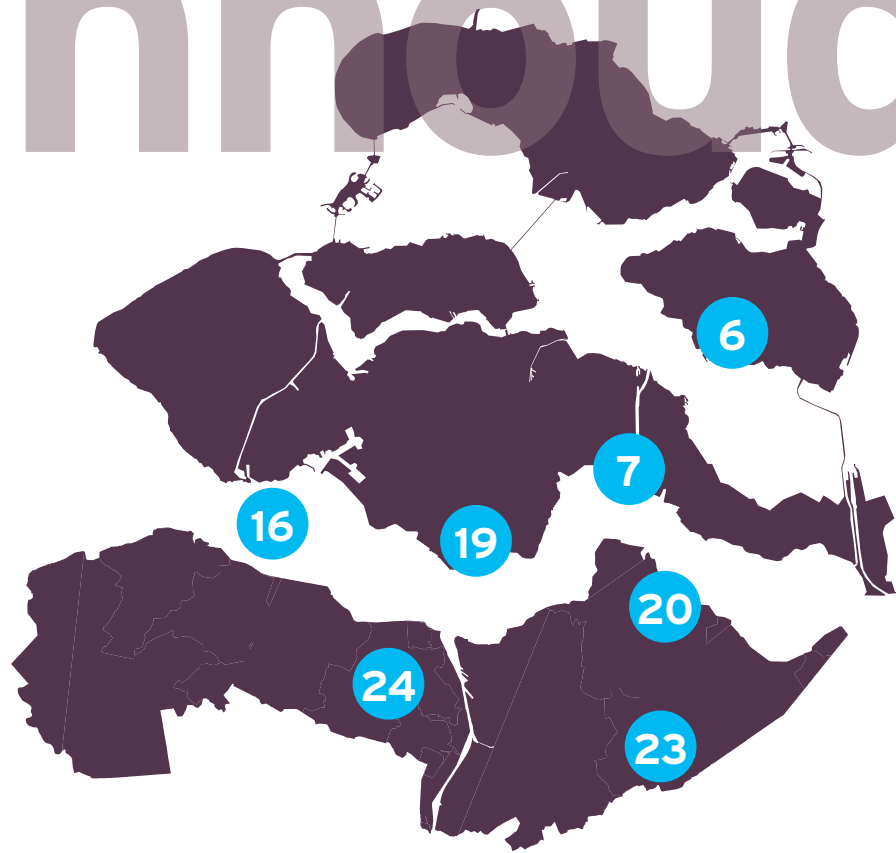
Ik zit op het bankje langs de ijsbaan en kijk al een poosje gefascineerd naar een overduidelijke pensionado. Een opvallende verschijning tussen het gillende en ongecontroleerd bewegende grut. Gekleed in een strakke legging en bijpassend aerodynamisch shirt waant hij zich als de leading man in een voorstelling van Holiday on Ice. Als hij na een poosje even pauze neemt en naast me komt zitten, vraagt hij: “Straks ook weer het ijs op?” Ik antwoord: “Nee... ik heb genoeg dubbele rittbergers gedaan voor vandaag.” Enigszins uit het veld geslagen kijkt hij me leeg aan.

Rudy Visser is waterschapsfotograaf.



IJspret op de Markt in Middelburg.

inhoud



- 6 Glasaal bij gemaal De Noord
- 7 Voorbereiding dijkversterking Hansweert
- 16 Achter de schermen bij Loodswezen Vlissingen
- 19 Havendammen Ellewoutsdijk
- 20 De Sukkeljers en Feestbeesten bouwen verder
- 23 Bijzonder gevonden: het Steenpad
- 24 Muskusratten vangen met een quad?

Wat kun je als loods nog betekenen bij een calamiteit op de Westerschelde? Lezer Deen Hertogh uit Bergen op Zoom mailde ons voor de rubriek Achter de schermen. En dan zit je ineens aan boord...



16



8

‘Je moet het leren eten’



Op de cover: Guido Krijger, pagina 8

Zeewier oogsten
Guido Krijger is wierewaaier. Hij oogst zeewier, organiseert smaaksafaris en geeft wierewandelingen. Wij struinden een stukje mee...



12

Aan welke kant van de weg loop je het veiligst?



20

Bouwen aan een praalwagen: een serieuze zaak!



24

Muskusrattenbestrijder Kim Verlinde test of het rijden met een quad werkt.

colofon

Scheldestromen is het tijdschrift van waterschap Scheldestromen. Iedereen die interesse heeft, kan een gratis abonnement aanvragen. Het blad verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt eind maart.

Redactie: Linda van Dijke (hoofd- en eindredacteur, LvD), Janneke la Gasse (JlG), Arjan Goossen (AG), Chantal de Putter (CdP), Danielle Steijn (DS) en Rudy Visser.

Beeld: Rudy Visser, Nebularia (pag. 14), SCEZ (pag. 15), Museum De Bevelanden (pag. 15) en CSM (pag. 15).

Opmaak: Life Design, Zierikzee

Druk: Zalsman, Zwolle
Oplage: 19.000

Reacties, vragen of suggesties?
Ons redactieadres:
Team Communicatie
Antwoordnummer 700,
4330 WB Middelburg
(geen postzegel nodig)
communicatie@scheldestromen.nl,
088-2461000
(lokaal tarief).

www.scheldestromen.nl/tijdschrift

- facebook.com/scheldestromen
- twitter.com/waterschap
- instagram.com/waterschap_scheldestromen/
- linkedin.com/company/waterschap-scheldestromen



verder

- 6 Nieuwsberichten
- 11 Post
- 14 Buiten
- 19 In de steigers
- 23 Bijzonder gevonden

nieuws

Poldermodel 2.0

In de Zeeuws-Vlaamse Kruispolder hebben we een bijzondere samenwerking met bewoners. Omdat het watersysteem niet optimaal functioneert zijn we een experiment gestart om te kijken hoe we het samen kunnen verbeteren. Omwonenden hebben met elkaar een herindeling gemaakt voor het watersysteem. Denk aan rechte waterlopen, een efficiënte landbouwstructuur en de bouw van een gemaal. De plek van het gemaal bleek in de voorbereiding minder gelukkig vanwege de ligging bij het schor van Baalhoek. Daarom onderzoeken we of er een andere locatie mogelijk is voor het nieuwe gemaal. In het voorjaar van 2018 hopen we een goede oplossing te hebben gevonden zodat we samen met omwonenden verder kunnen. (JIG)



Zand met zand maken

In een emmertje sop blijft na het schoonmaken vaak zand over. Dat hebben we ook op de rioolwaterzuivering! Tot nu toe werd dit zand afgevoerd en verbrand. Vanaf 2018 gaan we dit anders doen. Het overgebleven zand laten we schoonmaken en hergebruiken als bijvoorbeeld ophoogzand bij de aanleg van wegen. Dit doen we in de 'Proeftuin Zand', een samenwerking van 14 waterschappen waarin onderzoek wordt gedaan naar het hergebruik van restproducten op de zuivering. Voor Scheldestromen gaat het om 730 ton zand per jaar. Dat zijn 46 grote containers met een nuttige bestemming. (JIG)



Veel glasaal op Tholen

Afgelopen voorjaar is op 12 locaties in Zeeland vis gemonitord. Doel was om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van voornamelijk de glasaal (kleine paling). We bekeken gemalen of spuilsuizen die een barrière vormen voor vis op hun migratieroutes. Tijdens de telling bleek bij gemaal De Noord bij Scherpenisse opvallend veel glasaal te zitten. Normaal gesproken worden ongeveer 10 glasaaltjes per telling gevangen maar bij De Noord zelfs tot 270 stuks. We onderzoeken nu de mogelijkheden om bij De Noord een vispassage aan te leggen. (CdP)



Alles in één korrel

In Breskens vervangen we de rioolwaterzuivering en breiden we deze uit. De zuivering wordt niet, zoals in Ritthem, omgebouwd tot energiefabriek maar we gaan de nieuwe techniek Nereda toepassen.

Waar bij het traditionele zuiveringsproces zuurstofrijke en zuurstofarme behandelingen op verschillende plaatsen in het proces plaatsvinden (beluchtingstank en anaerobetank), zitten bij Nereda deze zuiveringscondities in een korrel. Projectleider Gerrit Mouthaan: "Dat is het mooie van deze korrel. Het bezinken gaat zo snel dat een nabezinktank overbodig is." Hierdoor is er minder ruimte nodig. Ook gaat door deze nieuwe technologie het energieverbruik omlaag en zou het gezuiverde water schoner moeten zijn.

"De samenstelling van het afvalwater bepaalt welke zuiverende micro-organismen er in de Neredakorrels gaan groeien. Omdat het octrooi van Nereda in eigendom is van Royal Haskoning DHV, begeleiden zij het project. Het eerste halfjaar dat de zuivering draait, kijken ze zelfs via camera's mee om te beoordelen of het zuiveringsproces goed verloopt. Zo kijken ze of er geen tanks leeglopen of dat er schuim ontstaat. Na een halfjaar zou het zuiveringsproces goed moeten lopen en gaat het beheer terug naar ons." Volgens planning moet de nieuwe zuivering in april 2019 klaar zijn. (JIG)



Korrelslib, Nereda (links) en slib na vijf minuten bezinking.

Dijk Hansweert op de schop

Veilige dijken. Dat is waar we voor staan. Niet alleen nu, maar ook in toekomst. Daarom wordt de dijk bij Hansweert versterkt. Klimaatverandering en zeespiegelstijging vragen om sterkere dijken in de toekomst. Het project gaat waarschijnlijk pas van start in 2020. Maar voordat er echt begonnen wordt, moet er veel voorbereid worden. Daar zijn we nu mee bezig.

Zeker is dat de dijk over een lengte van 5,1 kilometer versterkt wordt. Vanaf de sluizen van Hansweert tot de Willem Annapolder. Maar hoe dat gaat gebeuren is nog niet duidelijk. Er zijn verschillende manieren mogelijk. Deze alternatieven worden in overleg met de inwoners van Hansweert en andere betrokken partijen onderzocht.

Met de dijkversterking willen we zorgen dat de dijk voldoet aan de nieuwe veiligheidsnorm. Deze norm kijkt vooruit tot 2050 en zorgt ervoor dat Nederland en dus ook Hansweert de komende decennia optimaal beveiligd is tegen overstromingen. (AG)



WildWier

Wekelijks oogsten Guido Krijger en Ellen Schoenmakers zeewier. Het hele jaar door, in weer en wind. Hoewel er zo'n 220 soorten zeewier in Zeeland voorkomen, oogsten ze zo'n 12 soorten, afhankelijk van het seizoen. Hun passie voor de natuur en de zorg voor de aarde is de basis van hun bedrijf. Kijk voor workshops en zeewierabonnementen op [wildwier.nl](https://www.wildwier.nl). Zonder vergunning zeewier oogsten is niet toegestaan.

Wat doe je als je dol bent op de zee, uren kunt struinen langs het water en je de wereld een beetje wilt verbeteren? Guido Krijger (45) zegde zijn vaste baan op en begon twaalf jaar geleden een outdoorbedrijf. Om mensen de natuurbeleving mee te geven. Zoals in de kajak de zee op. In de elementen zijn. Guido: "Je krijgt alles mee in zo'n kajak, de wind, het water, de stilte, zeehonden, het is heel intens." Via deze natuurbelevingen en door de plantenpassie van zijn vriendin Ellen Schoenmakers (46), is hun bedrijf WildWier ontstaan. Wekelijks oogsten ze zeewier in de Oosterschelde, Noordzee en Veerse Meer. Ook geven ze workshops.

Anti-zonnebrand

Ah, dat zijn klappers! Mis, ik zit er naast. "Nee, klappers is knotswier, maar dit is kleine zee-eik. En dat is gezaagde zee-eik, zie je de karteltjes?" Guido laat uit de bruine massa die op de glooiing ligt, drie verschillende soorten zeewier zien. Van een afstandje lijkt het allemaal op elkaar. Maar van dichtbij zijn de verschillen goed te zien. "Weet je wat leuk is bij kleine zee-eik? Dat er in de vruchtblazen een natuurlijk anti-zonnebrand zit. Dat beschermt tegen uv-licht. Het wier zou verbranden, aangezien het de helft van de dag in het zonnetje ligt. De natuur regelt het zelf."

Het betere trimwerk

We lopen verder over de stenen, op de rand tussen hoog en laag water. Af en toe knipt-ie wat af. "Ik doe gelijk m'n werk hoor", zegt hij bijna verontschuldigend. Gewoon met de keukenschaar. "Maar je moet wel weten wat je knipt. Ik weet precies waar ik moet knippen zodat het weer goed aangroeit." Want daar draait het om bij Guido en Ellen. Leven samen met de natuur, niet van de natuur. "We zijn echt heel kleinschalig, leveren aan een aantal goede restaurants en mensen kunnen een abonnement op een bakje zeewier nemen. Wil je wat proeven trouwens?"

Het is wel wild

"Probeer deze eens." Hij geeft ons een stukje duivelstong, qua vorm lijkt het op tagliatelle, qua smaak is het lastig te omschrijven. Eerst proeven we zout, na goed doorkauwen wordt het wat droger. Guido: "Iedereen proeft wat anders. Zeewier bevat de vijfde smaak, na

Ze noemen zichzelf Wierewaaiers, Guido Krijger en Ellen Schoenmakers. Met hun bedrijf WildWier willen ze een bijdrage leveren aan de bekendheid van dit verse Zeeuwse product. Hun missie? 'Zeewier moet van de rand, naar het midden van het bord. Zowel thuis als in de restaurants.' Maar wel vanuit hun idealen!

door Linda van Dijke

Wierewaaier van BEROEP



Links: Het is de vijfde smaak, na zoet, zout, zuur en bitter, noemen ze dit umami.
Onder: Zeewier groeit altijd op harde ondergronden.

zoet, zout, zuur en bitter, noemen ze dit umami, daar zijn we in Nederland minder bekend mee. Mijn vriendin Ellen zegt altijd: 'Het is wel wild, dat moet je temmen.' Je moet het ook een beetje leren eten. Of we het zelf vaak eten? Ja. Soms elke dag, soms ook weer dagen niet. Dan trek je de koelkast open, ruik je het en denk je 'nu even niet.'

Hier ligt ons hart

Zo kleinschalig en zo arbeidsintensief, is daar van te leven? "Ja hoor, het is alleen een onderdeel van ons inkomen." Hij denkt even na en zegt: "En daarbij merken we dat er veel vraag is naar onze excursies, workshops en ons boekje. Educatie en bewustwording is voor ons heel belangrijk. Over hoe je in harmonie met de natuur kan leven."

Workshops

"Hier starten we de Smaaksafari's altijd. Het is zo mooi om te zien dat in tien minuten iedereen aan het zeewier zit. De snackrots, noemt Ellen het." De Smaaksafari is één grote proeftocht voor iedereen die zeewier wil aanraken, proeven en met zeewier wil koken. Daarnaast geeft het stel ook Wierenwandelingen, een excursie bij laagwater waar alles over wieren aan bod komt.

Wat zit erin?

'Wie aan een gebreksziekte lijdt, wende zich tot het voedsel der

zeemeerminnen', het staat in een kruidenboek uit 1928. Is het echt zo bijzonder, waar helpt zeewier tegen? "Het doet je goed. Wieren zijn rijk aan mineralen zoals calcium, natrium, ijzer en jodium en bevatten sporenelementen en vetzuren zoals omega 3. Als je het maar in de juiste verhouding eet. Die duivelstong doe ik wel eens door de soep, wordt het heel romig van. Er zit namelijk agar in, dat is een bekend bindmiddel."

Wc-papier op de glooiing?

Guido trekt voorzichtig de bekende groene zeesla omhoog. "Kijk eens hoe mooi! Het lijkt alsof het zo in

het zand groeit, maar het groeit op een steen of schelp. Dat is bij alle zeewieren zo, ze groeien op een harde ondergrond. Als dit opdroogt, wordt het helemaal wit, dan lijkt het alsof er overal wc-papier ligt."

Hij geeft ons ter afsluiting nog een stukje gaffelwier. Een smaakbommetje, noemt Guido het. Een terechte naam... We verwachten niet dat dit goedje vandaag in de emmer komt voor de restaurants. De heftige peperachtige smaak hebben we de rest van de dag nog geproefd... ■



inzendingen welkom:
communicatie@scheldestromen.nl

post!

Getijdenboekjes

Vanaf januari zijn de getijdenboekjes voor 2018 er weer. Wilt u een gratis boekje ontvangen? Vraag het aan via onze website www.scheldestromen.nl/getij Geen internet? U kunt het getijdenboekje ook schriftelijk aanvragen. Stuur een briefje met uw naam en adres naar waterschap Scheldestromen, team Communicatie, Antwoordnummer 700, 4330 WB Middelburg. Afhalen op onze kantoren in Middelburg of Terneuzen kan natuurlijk ook (vanaf januari 2018).

Winnaars lezersonderzoek

We hebben de volgende lezers blij kunnen maken met een VVV-bon (loting n.a.v. enquête): M.J. Koole uit Koudekerke, J.W. d'Hont uit Nieuwvliet, D. van Nes uit Philippine, C. Jansen uit Hansweert, J.T. van Prooijen uit Noordwelle, G. Geelhoed uit Kamperland, T. de Rijke uit Vlissingen, Fam. Verbeek uit Middelburg, N.J. Steemers-Wolse uit Ter Apel en Fam. Doeleman uit Dreischor.

Bezoek Achter de Schermen

Ik heb in uw tijdschrift gelezen dat de mogelijkheid bestaat om ergens waar je normaal gesproken geen toegang hebt het misschien toch mogelijk is om via het waterschap wel toegang te krijgen? Ik zou wel eens graag in de verkeerscentrale Terneuzen een kijkje willen nemen.

Naam bekend bij de redactie.

Ik moet u helaas teleurstellen. Omdat we in ons pas verschenen nummer al de verkeerscentrale van Hansweert hebben, lijkt deze centrale er te veel op waardoor het voor ons tijdschrift (en dus lezer) minder interessant is. Nieuwe wensen van lezers zijn altijd welkom, maar dan wel bij een ander bedrijf/organisatie.

Lezers geven het tijdschrift gemiddeld een

8,2

Dit blijkt uit het lezersonderzoek van herfst 2017. We hebben meer dan 1500 enquêtes ontvangen. Hartelijk dank daarvoor!

'Noordenwind met volle **maan**, kondigt een strenge winter aan'

Papieren enquête in deze tijd?

Ik zou met plezier uw enquête invullen maar met pen??? Sorry, maar nee. Excuses daarvoor maar dit kan echt niet meer. Ik geniet van uw blad, dat sowieso.

A. van Groningen
Den Haag

We hebben er bewust voor gekozen om het lezersonderzoek dit keer weer bij het tijdschrift aan te bieden omdat we uit ervaring weten dat we hierdoor de meeste respons krijgen. Onze lezers vinden het blinkbaar nog steeds fijn om het op papier in te vullen. We hebben nu al in een week meer respons dan de vorige keer in de hele maand. Maar uiteraard hebben we ook een digitale versie. We zouden het waarderen als u die invult.

'Wij wensen u mooie kerstdagen en een gezond 2018 toe.'

We beheren bijna 4.000 kilometer aan wegen in het buitengebied. Wij kunnen allerlei verkeersmaatregelen treffen, maar bij meer dan 90% van de verkeersongevallen speelt eigen gedrag een rol. Hoe staat het met uw verkeerskennis?

door Danielle Steijn-Laing



1. Hoe hard mag u hier rijden?

- ☐ A. 60 km/uur
- ☐ B. 80 km/uur
- ☐ C. 100 km/uur omdat er een fietspad langs ligt

2. We zien steeds meer elektrische fietsen op onze fietspaden. Meestal alleen met trapondersteuning, maar de zogenaamde pedelecs kunnen echt heel hard. Is daar een verzekering voor nodig?

- ☐ A. Ja, voor pedelecs heb je een extra verzekering nodig.
- ☐ B. Ja, je hebt een extra verzekering én een rijcertificaat nodig.
- ☐ C. Nee, je bent hier al voor verzekerd.

Test uw verkeerskennis

3. Wat is dit voor weg?

- ☐ A. Een weg waar vooral trekkers rijden. Zij kunnen zo makkelijk in het midden van de weg rijden.
- ☐ B. Een weg waar de vele kabels en leidingen door een verhoging worden beschermd.
- ☐ C. Een fietsweg, waar auto's ondergeschikt zijn aan fietsers.



4. Welk van deze borden geeft een eenrichtingsweg aan?

- ☐ A.
- ☐ B.
- ☐ C.

5. De profieldiepte van een autoband is 1,6 mm. Is dat voldoende?

- ☐ A. Nee, die moet minimaal 2 mm zijn.
- ☐ B. Ja, de minimale diepte is 1 mm.
- ☐ C. Ja, de minimale diepte is 1,6 mm.

6. Aan welke kant van de weg kunt u het beste wandelen?

- ☐ A. Aan de linkerkant.
- ☐ B. Aan de rechterkant.
- ☐ C. U mag zelf weten aan welke kant u loopt.



7. Een verkeersregelaar geeft aan dat u een bepaalde weg moet nemen, maar volgens het verkeersbord mag u er niet in. Wat nu?

- ☐ A. U neemt de weg waar u normaal gesproken niet in mag.
- ☐ B. U gehoorzaamt het bord.
- ☐ C. U gaat het gesprek aan met de verkeersregelaar.

8. Landbouwvoertuigen mogen maar 25 km/uur rijden. Mogen ze dan wel op 60 en 80 km-wegen?

- ☐ A. Nee, ze mogen alleen op wegen waar de maximumsnelheid 60 km/uur is.
- ☐ B. Ja, ze mogen op beide wegen rijden.
- ☐ C. Alleen op bepaalde tijden.



9. Waarom liggen deze slangen wel eens op de weg?

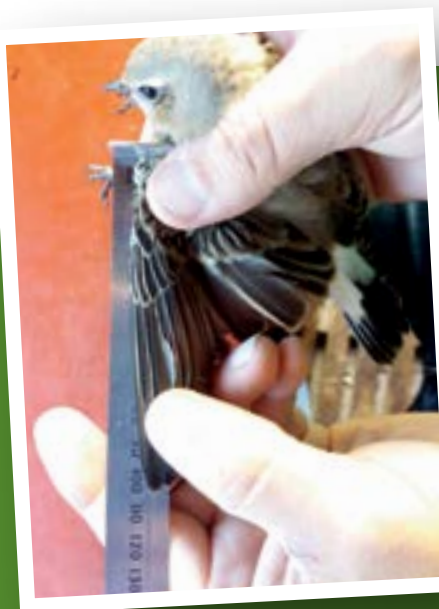
- ☐ A. Om de snelheid en het aantal voertuigen te meten.
- ☐ B. Om snelheidsovertreders te bekeuren.
- ☐ C. Voor tijdelijke stroomvoorziening.

De antwoorden vindt u op pagina 14.

door Janneke la Gasse

Geringde vink

Verstopt in de duinen van Westenschouwen ligt een vinkenbaan. Dat is een plek waar vrijwilligers van stichting Nebularia al ruim 60 jaar vogels ringen voor wetenschappelijk onderzoek. In de periode van juli tot en met november worden ruim 5.000 vogels van verschillende soorten geringd om gegevens te verzamelen over bijvoorbeeld trekroutes, leefpatroon en natuurlijk in welke gebieden onze vogelvrienden overwinteren.



Groenlandse tapuit

Plastic tussen je tenen

Helaas speelt het probleem van plastic soep niet alleen in de zee. Ook het strand heeft te kampen met het afval van microplastic. Dat ontdekten Leidse wetenschappers met hulp van strandgangers uit heel Europa. In een kilo strandzand zitten gemiddeld 250 stukjes microplastic van minder dan een halve centimeter. Dit aantal liep tot zelfs 1500 stuks in het strandzand in Italië. In Nederland werden in het Haagse zand 500 stukjes microplastic per kilo aangetroffen.



Antwoorden verkeersquiz

1. B U mag hier 80 km/uur. De markering geeft dat aan. Bij 60 kilometerwegen is er geen markering in het midden. Bij 100 kilometerwegen is de buitenste belijning doorgetrokken.
2. A Omdat pedelecs ruim 30 km/uur halen, is hier dezelfde verzekering nodig als voor een bromfiets. Ook een helm is verplicht.
3. C Dit is een fietsweg. Auto's die hier rijden kunnen met gepaste snelheid fietsers aan de andere kant van de weg passeren.
4. A Bord A geeft een eenrichtingsweg aan. Bord B betekent verplichte rijrichting. Bord C betekent gesloten in beide richtingen.
5. C De minimale profieldiepte van een autoband is 1,6 mm. Het is beter de band net iets eerder te vervangen.
6. C U mag zelf bepalen welke kant het veiligst is, dat verschilt per situatie. Ga niet steeds onnodig van kant wisselen.
7. A Aanwijzingen van een verkeersregelaar gaan altijd boven verkeerstekens en -regels.
8. B Landbouwvoertuigen mogen op 60 én 80 km-wegen. Overige weggebruikers moeten dan even geduld hebben en alleen inhalen wanneer het is toegestaan en mogelijk is.
9. A Deze slangen kunnen snelheid, aantal, lengte van het voertuig en het soort voertuig registreren. De gegevens gebruiken we om te bepalen of er maatregelen genomen moeten worden om de verkeersveiligheid te verbeteren.

Zoet

Wist u dat een suikerhoudend restproduct van het Goese bedrijf CSM Bakery Solutions ons helpt rioolwater schoon te maken? Het concentraat verbetert de vergisting op onze rioolwaterzuivering. Dit geeft extra biogas waaruit we elektriciteit kunnen opwekken.



Zeeuws als wereldtaal?

Dat is het thema van een lezing van Jacques van Keymeulen. Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland organiseert op dinsdag 13 maart van 14.00 - 17.00 uur een lezing over streektaal en dialect. Kosten € 10,00. Aanmelden vooraf verplicht. www.sceez.nl



www.overheid.nl

- Op de hoogte blijven van vergunningen, bouwplannen en plaatselijke regelgeving in uw buurt? Meld u aan voor 'berichten over uw buurt' en ontvang een melding in uw mailbox!

Milieuvriendelijk onkruid bestrijden

Om te laten zien dat onkruidbeheer zonder bestrijdingsmiddelen goed mogelijk is, heeft Schoon Water Zeeland een prijs uitgereikt voor innovatie. Sinke onkruidbeheersing en groenzorg werd beloond met een prijs van € 2.500,-. Met een heet water techniek houdt dat bedrijf drie gemeenten onkruidvrij waarbij ze opvangen regenwater van de daken van een naburige kippenhouder met houtsnippers verwarmen.

Whisky aan het strand

Whiskyliefhebbers opgelet! Op 26 januari vindt bij Werelds aan het strand in Ouddorp een festival plaats geheel in het teken van whisky's. Ook vervoer van en naar de locatie kan geregeld worden. www.whiskyaanhetstrand.nl

Terug in de Zak

Benieuwd naar het dorpsleven in de 19^e en 20^e eeuw in de Zak van Zuid-Beveland? Dan is de expositie



Steengoed

Bij graafwerkzaamheden bij 't Killetje in Breskens werd deze gave steengoed kruik gevonden. De kruik is waarschijnlijk in de late middeleeuwen in het Duitse Rijnland geproduceerd. De bijzondere vondst is nu in goede handen bij Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland.



• achter de schermen

Een lezer krijgt een kijkje in de keuken bij een bedrijf of gebied waar normaal geen publiek is toegestaan.

De stranding van de CSCL Jupiter bij Bath was de aanleiding voor Deen Hertogh (69) zich af te vragen 'wat een loods in zo'n geval kan doen'. Registerloods en Manager Operaties Bastiaan Bijvank (49) van het Loodswezen in Vlissingen geeft tekst en uitleg.

door Linda van Dijke

Als kleine jongen wil je naar zee

Bastiaan geeft ieder een reddingsvest: "Trek maar aan als een jas". Na het alle kanten op gedraaid te hebben, staan we gereed voor een ritje met de redeboot. We stappen in de gele met de bekende tekst 'pilots'. Het is er verrassend ruim binnen. Naast de drie bemanningsleden zijn er 12 flinke, leren stoelen. Bastiaan legt uit aan het echtpaar Hertogh: "Er zijn standaard drie bemanningsleden aan boord: de kapitein, stuurman en een gezelschap die de loods aan en van dek helpt. Even later stappen er twee loodsen aan boord. Vlaamse loodsen. Bastiaan: "27,5% van alle schepen van en naar Antwerpen die een loods nodig heeft, krijgt een Nederlandse loods. De rest een Vlaamse. Dat is geregeld in het Scheldereglement dat voortgekomen is uit het Scheidingstractaat tussen Nederland en België van 1839."

Een verse loods

We varen de Westerschelde op en zijn in no time bij de Sefarina, een lpg-tanker varende onder Nederlandse vlag. Terwijl een van de loodsen naar buiten gaat, vertelt Bastiaan: "De rivierloods gaat nu aan boord waar de zeeloods op de brug de wacht aan hem

overdraagt." Deen: "Ligt dat schip nu stil?" Bastiaan: "Nee, het heeft wel gas teruggenomen maar vaart wel door." Vanuit de kapitein van de redeboot klinkt: "7,4 knopen varen we nu." Omgerekend zo'n 13 kilometer per uur. Binnen een paar minuten is de afgeloste loods, ook een Vlaming, aan boord van de redeboot. We varen door en gaan weer aan bakboord langs het volgende schip. "We gaan altijd aan de lijzijde van het schip liggen, dat is de zijde waar de wind niet vandaan komt", verklaart Bastiaan. Ook hier brengen we weer een 'verse' loods aan boord. Deen Hertogh - die zelf in de vliegtuigindustrie heeft gewerkt - is eruit: "Dit had wel een baantje voor mij geweest."

Week-op-week-af

En zo gaat het beloodsen van schepen 24 uur per dag door. "Zo'n 100 schepen per dag, dat is in theorie ieder kwartier, maar wij ervaren het alsof de meeste schepen 's nachts komen", lacht Bastiaan. Het leven van een loods is dubbel onregelmatig. Geen ploegendiensten, maar er wordt gewerkt in een 'week op-week af-systeem'. In de vaarweek werken ze tot maximaal 12 uur achter elkaar en dan hebben ze

"Je moet rechts blijven hè?"

Loodswezen Scheldemonden

In heel Nederland werken 450 loodsen, waarvan 160 in Vlissingen. Ze zorgen dat een schip veilig naar een haven wordt geloodst. Geen kleine klus, want de vaargeul van de Westerschelde bevat veel bochten, ondiepe punten en is een van de drukst bevaren routes. Een schip moet een loods aan boord nemen als het langer is dan 80 meter of gevaarlijke stoffen bevat. Binnenvaartschepen zijn vrijgesteld.



Links: Registerloods Bastiaan Bijvank neemt het echtpaar Hertogh mee naar de redeboot.

Onder: Ieder kwartier wordt een schip voorzien van een loods.

tenminste 9 uur rust. Na die 9 uur, ligt het aan het aanbod wanneer je gebeld wordt. “Schepen vanaf zee moeten minimaal 6 uur van tevoren aangeven dat ze komen. Dat geeft ons de ruimte om een loods in te plannen.”

Twee loodsen

Als we weer aan de wal staan, komt het gesprek op de vraag die Deen Hertogh bezighield: ‘Wat kan een loods betekenen in geval van een calamiteit?’. Bastiaan antwoordt: “De twee strandingen van augustus waren heel verschillend. Op de CSCL Jupiter, het grote containerschip van 366 meter lang, staan standaard twee loodsen. In geval van een technisch mankement, als bijvoorbeeld het roer zoals in dit geval niet meer werkt, leg je het schip niet zo maar stil. Met 150.000 ton raak je in de nauwe vaargeul niet op tijd gestopt. Het is de taak van de loods om te allen tijde de kapitein te blijven adviseren. Over hoe je de sleepboten vastmaakt, wat de beste manier van manoeuvreren is. Het tweede incident was heel anders. Dat

was een aanvaring. Uit onderzoek moet blijken wat de oorzaak van deze aanvaring is geweest. Over de verhoudingen aan boord zegt Bastiaan: “Een loods adviseert de kapitein over de te voeren navigatie, de verantwoordelijkheid voor het schip blijft bij de kapitein.”

300 Loodsreizen

In Vlissingen werken er 160 Nederlandse loodsen, waarvan de helft tegelijkertijd ‘op de beurt staat’ vanwege het week-op-week-schema. Bastiaan: “We werken met een minimale bezetting van 60 loodsen om te zorgen dat schepen niet hoeven te wachten. De opleiding tot loods duurt 14 maanden. Je maakt als loods in opleiding zo’n 300 ‘reizen’ onder supervisie van een loods en tussendoor volg je de opleiding en doe je examens. Om toegelaten te worden tot de opleiding, moet je een vaarbevoegdheidsbewijs hebben als eerste stuurman voor alle schepen.”

Stuurman op cruiseschip

Zelf wist Bastiaan al van jongs af aan dat hij loods wilde worden.

Groeide op in Limburg, ging naar de zeevaartschool in Terschelling en kwam terecht op de Holland America Line. “Ja, dan ga je als 19-jarige leerling voor 10 maanden weg. Dat is lang.” Na 11 jaar als stuurman in diverse rangen te hebben gevaren, kreeg hij de kans om loods te worden in Vlissingen. “Ik heb bewust voor deze regio gekozen, de Westerschelde is uniek, het zijn langere reizen dan bijvoorbeeld in Rotterdam. Hier duurt een loodsreis van of naar Antwerpen al gauw zo’n 6 à 7 uur. En ieder schip is anders, iedere bemanning, iedere kapitein.”

Niet onnodig blèren

Of loodsen onderweg ook contact hebben als ze elkaar tegenkomen? “Alleen als het nodig is. Als er geen reden is, neem je geen contact op. Je moet rechts blijven. Dat is op de fiets ook zo. Als je een fietser tegemoet komt, ga je daar ook niet tegen blèren als daar geen reden voor is...” ■



in de steigers

Bij Ellewoutsdijk ligt een getijdenhaventje dat beschermd wordt door twee strekdammen. Afgelopen najaar knapte het waterschap de dammen op.

door Arjan Goossen

- 2 strekdammen, lengte 55 m¹ en 45 m¹
- 2400 m² overlaging
- 2300 ton waterbouwsteen 10-60 kg
- 1500 ton gietasfalt
- kosten € 350.000,-

Haventje Ellewoutsdijk



“Door breuksteen in te gieten met asfalt blijft de glooiing op z’n plaats.”

Jan Kees Lieveense is directievoerder: “Het opknappen was nodig, want de havendammen waren er slecht aan toe. De steenbekleding was versleten en op sommige plaatsen erg verzakt. De dammen zijn hersteld en de oude steenbekleding is vervangen door een nieuwe die vervolgens is ingegoten met gietasfalt. Ook zijn de kruinen van de dammen voorzien van asfalt, zodat de dammen beter toegankelijk zijn.”

Het haventje is een belangrijke plek voor Ellewoutsdijk. In de zomer is er veel recreatie en het dorp heeft al

eeuwen een eigen haven gehad. Al in de vijftiende eeuw ging er zelfs een veerdienst vanuit Ellewoutsdijk naar Antwerpen. Volgens Jan Kees wijzigde het haventje wel eens van plaats. “Dat is te zien op oude kaarten. Er gingen ook veren naar Terneuzen, Vlissingen en Hoofdplaat. Rond 1900 werd het een landbouwhaventje en in de jaren ‘70 van de vorige eeuw werd het een recreatieplek.”

Het aanzicht van het haventje is na de werkzaamheden veranderd. Dit kon niet anders, omdat de

originele bekleding van Doornikse en Vilvoordse steen niet voldeed aan de huidige veiligheidseisen. “Nu hebben we gekozen voor een overlaging van breuksteen. Door dit in te gieten met vloeibaar asfalt blijft deze bij hoge golven op zijn plek”, vertelt Jan Kees. “Als we niets deden, zouden beide havendammen het haventje niet meer kunnen beschermen en zou de uitwatering van gemaal Hellewoud in gevaar komen. Een leuk aspect is dat we oude palenrijen die in de glooiing stonden, ook vervangen zodat er een stukje cultuurhistorie behouden blijft.” ■





Je hebt er iets mee of niet. Carnaval. Veel mensen denken aan feestende mensen die mee hossen op carnavalskrakers. Voor sommigen is carnaval een bloedserieuze aangelegenheid. Zeker voor De Sukkeljers en De Feestbeesten uit Kloosterzande.

door Arjan Goossen

We zijn in de boerenschuur waar De Sukkeljers aan hun wagen bouwen. Het is er koud begin januari, maar dat maakt ze niet uit. Ze zijn met z'n achten. De jongste is 15 en de oudste 19 jaar oud. Allemaal hebben ze hun eigen specialisme. In de schuur staat het volledig gestripte onderstel van een vrachtwagen. Arne Vereecken (16) vertelt: "Het thema dat we voor dit jaar bedacht hebben is politie. Op onze wagen komt een gevangenis met boeven erin en erbovenop komt een bewaker. Ook bouwen we aan een politiemannet met een flitsapparaat."

Op de wagen is met stukken betonwapening het frame van een aantal gebouwen gelast. Er staat ook een plantenbak. Arthur van Hoijs (19) legt uit dat daar een agent met een flitsapparaat komt te staan. "We zijn in oktober begonnen met bouwen", vertelt Luka Weemaes (16). "Aan de keukentafel maken we een schets van hoe het er ongeveer uit moet komen te zien en toen zijn we het frame gaan lassen. Dat kostte weken. Vervolgens hebben we de wagen met frame naar deze schuur gereden om af te bouwen. De wagen is 9,5 meter lang en wordt ook zo hoog." In de hal ligt voor 150 meter aan rollen foam. Ze kochten dit rechtstreeks bij een

fabriek in het Belgische Lokeren. Hiermee bekleden ze het frame.

Prijzen

De mooiste wagens ontvangen een prijs van de diverse carnavalsverenigingen. En die zijn er nogal wat in het oosten van Zeeuws-Vlaanderen. "We rijden mee in vijf optochten: Kloosterzande, Lamswaarde, Graauw, Ossensisse en Terhole. Alleen al op Kloosterzande zijn acht wagenbouwverenigingen. Er heerst een gezonde concurrentie tussen de verenigingen", vertelt Gijs Mahu (18). Op mijn vraag wat een belangrijk criterium is om een prijs te winnen antwoorden ze in koor "beweging". Een wagen zonder bewegende onderdelen, maakt geen kans op een prijs." In het deels beklede frame zit een aantal elektromotoren verborgen. "Die drijven de poppen op de wagen aan, waarvan de leden en het hoofd kunnen bewegen. "Hoe meer beweging, hoe beter", vertelt Gijs.

De 15-jarige Stijn de Kock tekent de diverse onderdelen. De stenen van de muren worden met een elektrisch mes uitgesneden, waarna ze in de juiste kleur worden gespoten. Dit werkje gebeurt door Ties Kerckhaert (16), die met



van bouwgroep
tot
optocht



Links en onder: De Feestbeesten kunnen bouwen op jarenlange ervaring.

Midden: De Sukkeljèrs werken aan hun politiethema.



Kerst? Carnaval bedoel je!

Tegenover de bouwlocatie van De Sukkeljèrs werkt een andere wagenbouwvereniging: De Feestbeesten. Hier bouwen vijf mensen. Ook al maanden. Theo Arens: "Carnaval moet in je bloed zitten. Voor ons is dat het hoogtepunt van het jaar. Die kerstboom doet ons weinig! Wij zijn elke avond in de schuur om aan onze wagen te werken."



In de schuur verrijst een enorme constructie. Ismar Willaert: "Onze wagen wordt 14,5 meter lang en het thema is Venetië." Theo: "Elke vereniging heeft z'n eigen manier van werken. Wij werken veel met polyester. Sommige onderdelen kopen we van andere wagenbouwers, maar we maken ook veel zelf. Na de carnaval ontstaat er een levendige handel in wagenonderdelen. Er wordt een soort ruilmarkt georganiseerd. Dit jaar proberen we onze wagen zoveel mogelijk als één geheel te verkopen. Die van vorig jaar is voor een groot deel opgekocht door een groep Brabantse wagenbouwers."

"Er heerst weliswaar gezonde concurrentie tussen de wagenbouwclubs, maar als we elkaar nodig hebben, weten we elkaar te vinden. Zeker de collega's van De Sukkeljèrs kunnen altijd een beroep op ons doen", vervolgt Theo.

Ismar: "Je moet elkaar het leven niet zuur maken. Het is juist leuk dat een stel jonge gasten het virus ook te pakken heeft en dat moet je aanmoedigen!"

Stress

De dag dat carnaval begint is de absolute deadline. Dan moet alles klaar zijn en werken. Een dag van tevoren rijden ze de wagen naar buiten en plaatsen ze alle onderdelen. "Zeker de laatste weken voor carnaval kan de stress behoorlijk oplopen", lacht Theo. "Wat telt is de saamhorigheid en het samen iets bouwen. Voor ons is carnaval geen kwestie van vier dagen bier drinken. Tijdens de optochten zijn we nuchter, want het is een behoorlijke uitdaging om de wagen te besturen." ■

Sukkeljèrs en Feestbeesten

Nagenoeg elk dorp in Oost-Zeeuws-Vlaanderen heeft een eigen carnavalsvereniging en een aantal wagenbouwverenigingen. Alleen al in Kloosterzande (ca. 3.300 inwoners) zijn 8 wagenbouwverenigingen actief met ieder tussen de 20 en 30 leden. De Sukkeljèrs zijn 3 jaar geleden opgericht en vormt de jongste groep. De 27 leden variëren qua leeftijd tussen de 10 en 19 jaar. De Feestbeesten lopen al wat langer mee: 18 jaar. Deze wagenbouwvereniging telt 24 leden. De kosten om een wagen te bouwen lopen in de duizenden euro's. Daarom werven de verenigingen sponsors. Zij krijgen een naamsvermelding op de tractoren.

• bijzonder gevonden

'Schommelende zanden groeten hier de Wilden Landen, hoort hoe 'n rust de stilte kust, als klanken uit een laatste lied'. Dit gedicht is te lezen bij een van de stenen langs de 11-kilometerlange fiets- en wandelroute 'Het Steenpad'.

door Chantal de Putter



Het Steenpad van Sint Jansteen

Langs de wegen rond Sint Jansteen staan negen granieten stenen, waarvan acht omarmd door een open stalen ring. Op deze ringen wordt de locatie, het landschap en de geschiedenis van Sint Jansteen poëtisch beschreven. De steen bij de kerk is het beginpunt van de route. Vlakbij het startpunt staat een plaquette over Jozef Everaard in de vorm van een boekrol. Hij was een belangrijke historische bron voor het dorp.

Sint Jansteen is ontstaan rond de 12^e eeuw. Er werd toen gesproken over Het Steen; een klein kasteel. Er moet ook een kapel hebben gestaan langs het toenmalige kanaal van Hulst naar Gent, de Gentsevaart. Deze kapel was gewijd aan de heilige Sint Jan.

Achter de driekwartringen zit een hele filosofie. De niet-gesloten ringen verwijzen naar het dorp dat open staat voor invloeden van buitenaf maar ook de eigen identiteit wil uitbrengen. Elke ring steunt op drie poten: voor verleden, heden en toekomst. Veel geschiedenis is in de vergetelheid geraakt maar door deze stenen wordt het verleden levend gehouden, voor nu en in de toekomst.

Met dank aan Martin Polspoel. Een folder van Het Steenpad kunt u aanschaffen bij de VVV Hulst. ■



Te voet of te quad

**Kim Verlinde (38),
muskusrattenbestrijder
in Midden-Zeeuws-Vlaanderen**



Muskusratten zijn echte gravers en kunnen veel schade aanrichten aan onze oevers en dijken. Ze hebben nagenoeg geen natuurlijke vijanden en planten zich snel voort. Voor het vangen en opsporen heb je ervaring nodig en kennis van de natuur.

“Mijn werkgebied ligt aan de oostkant van het Kanaal tot grofweg gemaal Campen en Koewacht. Vooral het voorjaar is een drukke periode, het trekseizoen van de muskusratten. Ongeveer 15 jaar geleden ving ik zo’n 3300 muskusratten per jaar, nu ongeveer 200. Via de waterschapsapp en met gps geef ik op mijn telefoon exact de plek van de vallen aan op onze gebiedskaart. De gps registreert ook

welke sloten ik al heb belopen. Ik doe dit werk al zo’n 17 jaar. Ik kan ontzettend genieten van de natuur. Om dit werk te kunnen doen moet je wel een goede gezondheid hebben en graag buiten zijn. Ik loop heel wat kilometers per dag, door weer en wind.”

Sinds kort hebben de muskusrattenbestrijders een quad op proef die ze ieder mogen testen. “Met een

quad kun je lange afstanden over moeilijk begaanbaar terrein sneller overbruggen.

Maar, je moet wel goed zicht op de sloot kunnen houden en daar zijn de meningen nu nog over verdeeld. Maar daarom is het ook een proef!” ■